

AMERİKA’NIN FİLİPİNLER’E ASKERİ MÜDAHALELERİ

Doç. Dr. Sait YILMAZ*

İspanya için denize açılan Portekizli kâşif Ferdinand Magellan ve onun tayfaları, daha sonra Filipinler adı verilen takımadalara 1521'de varan ilk Avrupalılardı. Macellan, yerli savaşçılar tarafından Mactan Adasında Lapu-Lapu ve adamlarıyla savaşta öldürüldü. Kolonileşme, İspanya kralı II. Philip'in (Filipin adı buradan gelir) sefer emri ile başlamıştı. 1571'de Manila Yeni İspanya'nın başşehri olarak ilan edildi. Romalı misyonerler yerli halkın çoğunun dinini değiştirdiler. Sonraki 333 yıl içinde İspanyol ordusu, yerel halkın isyanları ve diğer sömürgeci ülkelerin meydan okumalarıyla uğraştı. Filipinler, Yeni İspanya'nın bir toprağı olarak 1565'den 1821'e kadar yönetildi. Filipin milleti savaş alanında doğmuş, 300 yıllık İspanyol sömürgeciliğı döneminde 200'ün üzerinde isyan yaşanmıştı. 1896 yılında Katipunan liderliğindeki Filipin Devrimi ile bağımsızlığını kazanmıştı. Filipinler, sömürgeci bir devlete karşı demokratik bir devrim ile bağımsızlığını kazanmış ilk Asya ülkesi idi. 1899 yılında ABD saldırısına uğradığından beri Filipinlerin bu ülke ile tam bağımsızlık mücadelesi devam etmektedir.

Resmi adı Filipinler Cumhuriyeti olan ülke Büyük Okyanus'ta 7100 dolayında ada ve adacık üzerine kuruludur. Adaları Luzon, Visaya grubu ve Mindanao adası olarak üç gruba ayrılmaktadır. Adaların en büyükleri kuzeyde Luzon ve güneyde Mindanao'dur. Bu takımadalar ülkesine tropik iklim hakimdir. Ülkenin toplam kara alanının yaklaşık yarısı ormanlarla kaplıdır ve bunun büyük bölümünü de ticari değer taşıyan ağaçlar oluşturur. Filipinlerde 220 hayvan, 500 kuş türü tespit edilmiştir. Filipinlerin Malay ırkından olan ataları, takımadaya kara Asya'sının güneydoğusundan ve bugün Endonezya'nın bulunduğu bölgeden gelmişlerdir. Yerli halk ise Aytalar ya da Balugalar adıyla da bilinen Negritolar idi. Filipinlerde 70-75 dolayında dil ve lehçe konuşulmaktadır. Nüfusu 97.976.603 (Temmuz 2009 verileri) olup, etnik dağılımı; Hıristiyan Malay %91.5, Müslüman Malay %4, Çinli %1.5, diğer %3 şeklindedir. Ülkede kendi dillerine kitap çevrilememekte, sadece İngilizce kitap satın alınabilmektedir. Filipinliler oldukça ağırbaşlı, sessiz, sakin insanlardır. İsimlerinin hemen hemen tamamı İspanyolca'dan gelmiştir.

ABD’NİN FİLİPİNLERİ İŞGALİ: 1898-1910 MÜDAHALESİ

1890'ların sonundaki İspanya-Amerikan Savaşı esnasında ABD Amiral George Dewey'in gemileri Filipin kıyılarına yaslanmış ve Manila Körfezi'nde İspanyol donanmasını imha etmişti. Amerika'nın Filipinleri işgal etmekte birkaç amacı vardı. Birincisi Çin pazarına giriş için askeri varlık bulundurabileceğı bir yer olarak kullanılabilirdi. İkinci amaç, ABD sanayii için gerekli olan Filipin ham maddelerine el koymaktı. ABD Başkanı William McKinley'e göre ise üçüncü amaç Filipinlere medeniyet götürmek ve Hıristiyanlaştırmaktı¹. McKinley, bunu söylerken Filipinlilerin 400 yıl önce İspanyol sömürgeciler tarafından zaten Hıristiyanlaştırıldığını bilmiyordu. Ama ABD'li savaş karşıtı Howard Zinn'e göre "Filipinliler, Tanrı'dan aynı mesajı almamışlardı²". Başlangıçta Filipinliler, Amerikalıların İspanyolları kovmak ve 400 yıllık baskıya son vermek için geldiğini düşünmüşlerdi. Sonuç alınamayan birkaç görüşmeden sonra Amerikalıların niyeti ortaya çıktı. Filipinliler, İspanyolların yerine Amerikan sömürgesi olmaya zorlandılar. ABD'nin emperyal amaçlarla Filipinler'e işgal saldırısı 4 Şubat 1899'da iki Filipinli askerin öldürülmesi ile başladı.

* İstanbul Aydın Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi, saityilmaz@aydin.edu.tr

¹ Angel Velasco Shaw and Luis H. Francia: Vestiges of War: The Philippine-American War and the Aftermath of an Imperial Dream, 1899-1999, New York University Press, (New York, 2002), p.xxviii.

² Howard Zinn: A People's History of the United States: 1492-present, HarperCollins, (2003), p.17.

1899'da Amerikan askeri işgaline karşı başlayan direniş ise bugün de bir şekilde devam etmektedir.

5 Şubat 1899'da Filipin Başkanı Emilio Aguinaldo, halkını işgale karşı savaşımaya çağırıldı. Filipinlileri harekete geçiren kahramanlık ve bağımsızlık için savaşma arzusu idi. Filipinli askerler kadar siviller de acımasızca öldürüldü. Böylece ABD tarihindeki en büyük katliamlardan biri başladı. Ayaklanmayı bastırmak için Amerikalılar ekinleri yaktı. Amerikalı askerler sadece bir bölgede '300 bin kişiden 100 bininin açlıktan öldüğünü' yazmıştı. Amerikalılar kimi buldularsa öldürdüler, parola "Öldür ve Yak" idi. Köyler, ekinler ve evler yakıldı veya yok edildi. Samar'da o kadar çok insan katledilmişti ki "orada kuşlar bile yaşayamaz" deniyordu. İnsanların midelerine su doldurularak işkence ediliyor, bilgi toplanıyordu³. Bu savaşta Amerikalıların dört Zenci Alayı vardı ve beyaz Filipinlilere zulümden keyif alıyorlardı. İnsanlar dövülmüş, organları kesilmiş, canlı canlı yakılmış, kement ve su işkencesi yapılmıştı. Adam öldürme, tecavüz ve diğer baskı yöntemleri normal bir yöntem haline gelmişti. Sadece 100.000 Müslüman Mindanao'da 1903-1913 yılları arasındaki direnişte öldürüldü.

ABD'nin Filipinlere 1899'da başlayan saldırısının kapsamı ve barbarlığı genellikle kendi bakış açısı ile yazılan kitaplar nedeni ile tam olarak bilinmemektedir. Filipinler-ABD Savaşı, yaklaşık 17 yıl sürdü ama ABD, 1902 yılında resmen sömürge yönetimi kurduğunu ilan etti. Üç yıl içinde 4.234 Amerikan askeri ölmüş, 2.779'u yaralanmıştı. ABD, Filipinlere büyük bir savaş makinesi getirmiş, 1898 yılında 216.029 Amerikan askeri, 639 üsse yerleştirilmişti⁴. Amerika için bu savaş bir ayaklanma ile mücadele idi. Filipinliler, kanun dışı kişiler ya da haydutlardı. Filipinli güçler büyük ölçüde işçiler ve köylülerden meydana gelmiş ve ellerine ne geçti ise ilkel aletlerle savaşmışlardı. ABD askerleri ise modern tüfekler, makineli tüfekler, patlayıcılar, kara ve deniz kuvvetlerinin toplarını kullanıyorlardı. Mayıs 1901'de yani henüz savaş ikinci yılında iken ABD'li General Bell, Luzon şehrinde öldürülen 600.000 Filipinlinin ancak 20.000'inin asker olduğunu söylüyordu. Tüm Filipin nüfusu "koruma bölgeleri" denilen bölgelere hapsedildi ve on binlerce kişi burada açlık, açlıkta yaşamak ve hastalıktan öldü. ABD, 8 milyonluk Filipin nüfusunun %10-15'i olan 800.000-1.000.000 kişiyi öldürmüştü⁵.

1901 Nisan'ında Aguinaldo yakalandığında Amerikalılar savaşın biteceğini umdular ama kitlesel direniş devam etti. Katipunan grubunun bağımsızlık savaşı 1913'e kadar devam etti. Bu direniş Amerikalı Komutan Arthur MacArthur'un istifasına neden oldu⁶. Filipin'in bağımsızlığı için savaşan güçler ise farklı isimler altında bazen ideolojik boyutlarda hep var olmaya devam etti. ABD, kendi sömürgeci yönetimine yardım etmek ve isyancıları bastırmak için bir ordu kurmaya ve eğitmeye de başlamıştı. Bugünkü Filipinler Silahlı Kuvvetleri ve Filipin Ulusal Polisi'nin kökleri bu dönemde yani 1901'de atılmıştır. Amerikalılar kendilerine hizmet etmesi için Filipin Polis Kuvveti'ni ve orudusunu kurdular. Böylece Amerikalılar "düşük yoğunluklu çatışma" stratejisi ile kanlı işleri paralı Fillipinli askerlere yaptırmaya başladılar. Bu güç 20. yüzyıl boyunca tüm isyanları bastırmada etkin olarak kullanıldı. Filipin-ABD Savaşı ve devamındaki sömürgeci idare dönemi egemen bir Filipin devletinin ortaya çıkmasını engellemeyi ve onun bir vasal ülke olarak kalmasını hedeflemişti.

20. YÜZYILDA FİLİPİNLER VE ABD

³ Heather Gray: Resistance to US Military Occupation: The Case of the Philippines, CommonDreams.org, (November 17, 2003). (Giriş: 11 Nisan 2012).<http://www.commondreams.org/scriptfiles/views03/1117-11.htm>

⁴ Satur C. Ocampo, Bayan Muna: U.S. Armed Intervention in the Philippines and the People's Struggle for National Freedom, Netavisen, (8 August, 2002).

⁵ Ocampo; ibid, (8 August, 2002).

⁶ Alejandro Quesada: The Spanish-American War and Philippine Insurrection: 1898-1902 (Men-at-Arms), Osprey Publishing; 1st Ed. edition (February 27, 2007), p.123.

1898 yılındaki İspanya ile savaşın kazanılmasının ardından ABD üç yeni toprak kazanmıştı; Porto Riko, Guam ve Filipinler. Filipinler 1899-1902 yılları arasındaki savaşta ABD tarafından işgal edildikten sonra Filipinli elit bir tabaka bu işgalden hep faydalanırken Filipin halkı hakaret, şiddet, aşırı yoksulluk, ırkçılığa maruz kaldı, halkın istediği reformlar yapılmadı. ABD'nin 1901 sonrasında Filipinlerde başlattığı düşük yoğunluklu savaş 20. yüzyıl boyunca Vietnam, Angola, Nikaragua, El Salvador, Kolombiya ve pek çok ülkede devam etti. Filipinler, Manuel Xuezon önderliğindeki milliyetçilerin ayaklanmasıyla 1935'te bağımsızlığa kavuşarak federal cumhuriyet oldu⁷. Yeni cumhurbaşkanı Quezon ise Japon işgali sonucu ülkeden Amerika'ya kaçtı ve 1944'de öldü. ABD, 20. Yüzyıl boyunca kendi güçlerini Filipin halkına karşı kullanmama konusunda dikkatli oldu. ABD'nin kurduğu Filipin ordusu ise dış güçlere karşı değil içeride 1930'larda köylü ayaklanmasına, 1940 ve 50'lerde Hukbong Bayan ayaklanmasına ve 1960'larda Yeni Halkın Ordusu'na, 1970'lerden beri de Moro Halk Ordusu'na karşı savaşmaktadır.

Filipinliler, II. Dünya Savaşı'nda Japon ve Amerikan işgaline uğradıysa da 1946'da yeniden bağımsızlığına kavuştu. 4 Temmuz 1946'da Filipinlere bayrak bağımsızlığı verildi. Bu tarihe kadar Amerikan emperyalizmi ülkeye iyice nüfuz etmişti. II. Dünya Savaşı sonrası ABD'nin Filipinlere müdahaleleri 1949-1952 ve 1985-1988 yılları arasında devam etti. Kukla hükümetler, iş dünyası ve arazi lordlarının çıkarları ABD emperyalizmi ile birlikte bugüne kadar geldi. Filipin halkının ulusal özgürlük savaşı da devam etti. 1950'lerde ABD'nin yarattığı anti-komünist histeri karşısında, sol askeri örgütler 1950'lerin sonundan başlayarak 1960'lar boyunca milliyetçi bir ayaklanma başlattılar. Bu hareket gençler, öğrenciler, köylüler ve işçiler arasında yayıldı. ABD tarafından desteklenen diktatör Marcos'a karşı, zaman içinde pek çok örgütlenme ve hareket oluştu. Bu hareketlerin ortak amacı Amerikan üslerinin ve askerlerinin ülkeden çıkması idi.

II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika Filipinler'e bağımsızlığını vermekle birlikte ülkedeki ana askeri üsleri olan Subic Deniz Üssü and Clark Hava Üssü'nü muhafaza etti. Oluşturulan Müşterek ABD Askeri Tavsiye Grubu (JUSMAG⁸) vasıtası ile köylü hareketlerine, II. Dünya Savaşı sonrası başlayan Hukbalahap gerilla hareketine ve 1960'ların Yeni Halkın Ordusu'na karşı mevcut kukla otoriteye yardıma devam etti. Her fırsatta ABD yönetimi ve askerleri Filipin hükümetindeki karşılıkları ile birlikte çalıştılar. 1960'lı yıllarda, yerel kahraman Marcos, popülizmle kitleleri harekete geçirebilmişti. Ancak, Marcos'un yarattığı sahte bahar yerini askeri cunta rejimine bıraktı. ABD'nin desteklediği Diktatör Marcos döneminde Freedom House, Filipinleri özgür ülke olarak belirlemişti. Hâlbuki ülkede pek çok insan hakları ihlali devam etmekte idi. Örneğin 1990 yılında Müslümanların yaşadığı Sultan Kudarat vilayetinde 38. Piyade Birliği yaşları 1 ila 72 arasında değişen 19 sivilî açıkça katletmişti. Filipinliler, Amerikan kuklası diktatör Ferdinand Marcos'u 1986'da başarılı bir şekilde uzaklaştırdıktan sonra da ABD için pek fazla değişen bir şey olmadı⁹.

Son 60 yıldır Filipinlerin iç işlerine ABD müdahalesi geçmişin silahlı müdahalelerinden farklı olmadı. Sömürge sonrası dönemde de 1947 yılındaki Filipinler-ABD Askeri Üs Anlaşması ve 1951 yılındaki Karşılıklı Savunma Anlaşması kapsamında Amerikan askerleri askeri üslerde kalmaya devam etti. 1946-1954 yılları arasında yapılan diğer anlaşmalar¹⁰ ile ABD'nin Filipin ekonomisi üzerinde tekel kurması ve çıkarları yoluna konmuş oldu. Bu yolda günümüze kadar IMF ve Dünya Bankası programları kullanıldı. Kore

⁷ E. San Juan Jr.: Toward Filipino Self-Determination: Beyond Transnational Globalization, State University of New York Press (June 30, 2010), p.12.

⁸ Joint US Military Advisory Group.

⁹ Stanley Karnow: In Our Image: America's Empire in the Philippines, Ballantine Books (March 3, 1990), p.212.

¹⁰ Bu anlaşmalar; U.S.-RP Treaty of General Relations Property Act (1946), Bell Trade Act (1946), Parity Amendment (1947) ve Luarel-Langley Agreement (1954).

ve Vietnam savaşları esnasında ABD, Filipinlerdeki üslerini ana konuşlanma bölgesi olarak kullandı. Bu üsler Irak gibi Ortadoğu'ya yönelik askeri operasyonların anahtar geçiş noktası oldu. Yakın zamanda bu üsler Afgan halkına karşı savaşta kullanıldı. Filipinler'de tatbikat yapmak ABD için bir askeri seçenek haline geldi. Balikatan tatbikatları 2000'li yıllarda da devam etti. 1992 yılında ABD kuvvetlerinin çekilmesinden sonra ABD ile onun desteklediği hükümetlerin bağları ve tatbikatları devam etti. En son Nisan 2012'de Güney Çin Denizi'nde geniş çaplı ortak bir tatbikat yapıldı.

1989 YILI ASKERİ MÜDAHALESİ

Filipinler'in bugün içerisinde bulunduğu kötü ekonomik ve siyasal koşulların başlıca sorumlusu olan Marcos, Soğuk Savaş yıllarında anti-komünizm retoriğini başarıyla kullanarak başta ABD olmak üzere Batı dünyasının desteğini arkasına almış ve bu yolla iktidarını korumayı başarmıştır. 1972 yılında gücünü rakip aday Benigno Aquino karşısında koruyamayacağını anlayan Marcos, yükselen komünizm tehlikesini bahane ederek ülkesinde sıkıyönetim ilan etmiş ve 1986 yılına kadar iktidarda kalmayı başarmıştı. Eski Filipinler güzeli karısı Imelda, Marcos'un popülaritesini artırmıştır. Yorgun diktatör 1986 yılında seçimlere izin vermiş ve seçimlerde kilisenin ve askerlerin desteğini alan Corazon Aquino'ya yenilerek, karısı ve ailesiyle birlikte birlikte Hawaii'ye kaçmıştı. Ancak, Aquino da kısa sürede Marcos benzeri yöntemler kullanmaya gitti ve halk desteğini kaybetti. Halkın büyük tepki gösterdiği Amerikan askeri üslerini kapatmak için söz veren Aquino, ekonomik şantajlar karşısında ABD üslerinin süresini uzattı.

01 Aralık 1989 tarihinde ordu içinde bir grubun darbe girişimi aynı gün ABD müdahalesinin katkısı ile de bastırıldı. ABD'nin bu dönemde Filipinlerde karşılıklı güvenlik anlaşmaları çerçevesinde binlerce askeri bulunmaktaydı. ABD askeri danışmaları da Filipinli subaylara anti-gerilla eğitimi vermekteydi. Amerikalı yetkililer bir hafta öncesinden darbe ile ilgili istihbaratı edinmiş ama ciddiye almamıştı¹¹. İsyancılar başkent Manila'nın kontrolünü ele geçirerek bir darbe yapmak istemişlerdi. ABD Başkanı Bush'un direktifi ile Manila'nın kuzeyindeki Clarck Hava Üssü'nden kalkan iki Amerikan F-4 uçağı isyancıların kontrolüne geçen iki hava üssü üzerinde uçuşlar yaptı. Büyük ölçüde isyancıların kontrolünde olan Filipin Hava Kuvvetleri Manila'daki başkanlık sarayı ve hükümet binalarına hava saldırıları düzenledi. Amerikan F-4 uçakları Filipinler Başkanı Corazon C. Aquino'un isteği üzerine kendisine karşı isyanı bastırmayı desteklemek için gönderildi. Müdahalenin gerekçesi seçimle iş başına gelmiş olan Aquino hükümetini korumaktı¹². ABD uçakları isyancılara ateş etmemekle beraber varlıkları etkili oldu. İsyanın ortaya çıkardığı bir günlük belirsizliğin ardından hükümet duruma hâkim oldu.

SOĞUK SAVAŞ SONRASI FİLİPİNLER VE ABD

Seçim öncesi birçok reform için söz veren Başkan Corie Aquino, CIA'nın devteye girmesi ile reformları rafa kaldırdı, Amerikan askeri varlığını ve yapılan anlaşmaları tanıdı. Ancak, 1991 yılında Filipin Parlamentosu, Amerikan üsleri ile ilgili yapılan anlaşmanın uzatılmasını onaylamadı. CIA, oylama öncesi Filipinler'de şiddet hareketlerini tırmandırdı. Askeri anlaşmanın uzatılmaması için muhalefet hareketi 1980'lerde başlamıştı. CIA, emekli bir Amerikalı general olan ve Dünya Anti-Komünist Ligi'nin başı olarak tanınan John Singlaub ile 1987-1989 yılları arasında düşük yoğunluklu savaş başlatmıştı. Başkan Aquino kendi halkına karşı bu savaşa "Topyekûn Savaş" adı ile destek vermişti. Savaşın neticesi adam öldürme, şiddet, insan hakları ihlalleri ve kitlesel göçün günlük hayatın parçası olması

¹¹ Luzviminda Francisco: The Philippines Reader: A History of Colonialism, Neocolonialism, Dictatorship, and Resistance, South End Press; 1st edition (July 1, 1999), p.21.

¹² Michael R. Gordon: U.S. Says Bush Used Fighter Jets To Save Aquino From Rebel Siege, Special to The New York Times, (December 02, 1989).

idi. 1989 yılında JUSMAG'da görevli ve Filipin askerlerine düşük yoğunluklu savaş eğitimi veren Amerikalı Albay James Rowe Manila'da öldürüldü. 1991 yılında Amerikan üsleri gitse de JUSMAG kalmaya devam etti¹³.

1992 yılında yeniden aday olmaktan vazgeçen Aquino'nun yerine emekli General Fidel Ramos başkan seçildi. 1997 yılındaki Asya finansal krizi'nden çok kötü etkilenen Filipinler'de darbe girişimleri yaşandı. 2001 yılında yapılan seçimlerde eski başkanlardan Diosdado Macapagal'ın kızı Gloria Macapagal-Arroyo başkan seçildi. 2005 yılında Forbes Dergisi tarafından dünyanın en güçlü dördüncü kadını seçilen ve 2004 seçimlerinde yerini korumayı başaran Arroyo döneminde Filipinler ekonomi ve siyasal alanda biraz olsun toparlanabilmiştir. Ancak, ülkenin yapısal sorunları hala devam etmektedir. Filipinler ekonomik, siyasal ve askeri olarak ABD'ne bağlı kılınmış ve güdüleştirilmiştir. Ülkenin gelişmesine, endüstrileşmesine ön ayak olabilecek birçok sektör bugün yabancı firmaların kontrolü altındadır. IMF'ye borçları katlanarak artan Filipinler'in geleceği parlak gözükmemektedir.

1999 yılında imzalanan Ziyaretçi Kuvvetler Anlaşması ve bunu takip eden 36 güvenlik düzenlemesi ile ABD 140'ın üzerinde ülkede 800 tesis (60'ı ana üs) kurma imkânı elde etmişti. Bu kapsamda, ABD, Güneydoğu Asya'da Avustralya'dan Güney Pasifik'e kadar bölge dâhilinde Japonya, Kore, Tayvan, Hongkong, Burma, Tayland, Singapur, Endonezya, Brunei, Filipinler, Avustralya, Yeni Zelanda, Marshall adaları gibi yerlerde asker ve sivil bulundurma imkânı sağladı. 11 Eylül 2001 saldırılarını müteakip ABD, "terörle savaş" kapsamında kısa sürede Filipinleri Afganistan'dan sonra "ikinci cephe" ilan etti. Bush, Irak ile ilişkileri için "Filipinler modeli" belirlemişti. ABD birliklerinin dönüşü dalkavuk Arroyo rejimi tarafından sevinçle karşılandı. CIA'nın kurduğu Ebu Seyyaf Grubu, El Kaide ile birlikte ABD'nin Filipinlerdeki derin askeri bağlarının ve güçlü askeri varlığının gerekçesi oldu. Bugün de Filipin Anayasası'na aykırı olarak ABD yönetimleri Başkan Gloria Macapagal-Arroyo ile iyi ilişkilerini kullanarak Filipinler'e askeri birlik göndermeye devam etmektedirler¹⁴.

ABD, 20. yüzyılın başında Asya'da başlattığı emperyal savaşı 21. yüzyılın başında da tekrarlamaktadır. 20. yüzyıl boyunca ABD tarafından uygulanan düşük yoğunluklu çatışma politikası Asya, Afrika ve Latin Amerika'da bu ülkelerin doğal kaynaklarının kullanılması için kendi istediği adamların yönetimde kalmasını amaçladı. Bu savaş türü pek çok katliama ve insan hakları ihlallerine neden olmakla birlikte Filippinler de dâhil hiçbir yerde başarılı olamadı, ABD'ye olan kin ve nefret bitmedi¹⁵. Filipinler ilk ve tek özgür başkanları Aguinaldo'nun yakalanmasından beri Amerikan varlığına karşı daima organize olmaya devam ettiler. Filipinlerde ki Amerikan varlığının yakın zamanda bitmesi mümkün görülmemekle birlikte tarih hiçbir zaman işgalcilerin yanında olmadı ve kimse onları istemedi. Filipinler, tarihi boyunca bugün olduğu gibi Amerikan emperyalizminin yarattığı düzen içinde sosyal eşitsizlik ve derin bir sömürüye maruz kaldı. Bugün Filipinler hala ekonomik ve siyasi çalkantılar içerisindedir ve nüfusunun önemli bir bölümü yabancı ülkelere işçi olarak göçmektedir. ABD'nin şimdiki hedefi Filipinlerdeki Müslüman teröristleri yok etmektir. Ancak, Amerikan askeri varlığına karşı gittikçe artan bir muhalefet de devam etmektedir.

¹³ Emilio Aguinaldo: True Version of the Philippine Revolution, Qontro Classic Books, (2010), p.171.

¹⁴ Gray: ibid, (November 17, 2003).

¹⁵ E. San Juan Jr.: U.S. Imperialism and Revolution in the Philippines, Palgrave Macmillan; First Edition (September 4, 2007), p.2.

KAYNAKÇA

- AGUINALDO, Emilio: True Version of the Philippine Revolution, Qontro Classic Books, (2010).
- FRANCISCO, Luzviminda: The Philippines Reader: A History of Colonialism, Neocolonialism, Dictatorship, and Resistance, South End Press, 1. Edt. (July 1, 1999).
- GORDON, Michael R.: U.S. Says Bush Used Fighter Jets To Save Aquino From Rebel Siege, Special to The New York Times, (December 02, 1989).
- GRAY, Heather Gray: Resistance to US Military Occupation: The Case of the Philippines, CommonDreams.org, (November 17, 2003). (Giriş: 11 Nisan 2012).<http://www.commondreams.org/scriptfiles/views03/1117-11.htm>
- JUAN JR., E. San: U.S. Imperialism and Revolution in the Philippines, Palgrave Macmillan; First Edition (September 4, 2007).
- JUAN JR., E. San: Toward Filipino Self-Determination: Beyond Transnational Globalization, State University of New York Press (June 30, 2010).
- KARNOW, Stanley: In Our Image: America's Empire in the Philippines, Ballantine Books (March 3, 1990).
- OCAMPO, Satur & Bayan Muna: U.S. Armed Intervention in the Philippines and the People's Struggle for National Freedom, Netavisen, (8 August, 2002).
- QUESADA, Alejandro: The Spanish-American War and Philippine Insurrection: 1898-1902 (Men-at-Arms), Osprey Publishing; 1st Ed. edition (February 27, 2007).
- SHAW, Angel Velasco Shaw & Luis H. Francia: Vestiges of War: The Philippine-American War and the Aftermath of an Imperial Dream, 1899-1999, New York University Press, (New York, 2002).
- ZINN Howard: A People's History of the United States: 1492-Present, HarperCollins, (2003).